

BEZPŁATNY DODATEK DO NR. 15 „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“

„STRZAŁA“

ZAKŁADY PRZEMYSŁOWE

INŻ. EWARYST NAMYSŁ

AL. MARCINKOWSKIEGO 20
TELEFON NR 50-65.

POZNAN

UL. WENECJAŃSKA NR. 5
TELEFON NR. 25-24.

BUDOWA:

Elektrowni miejskich, okręgowych
i prywatnych
Urządzeń elektrycznych dla siły i
światła
Wciągów (liftów) elektrycznych
Kompletnych stacji akumulatorowych
syst. „Dr. Pollak“.

Własne
warsztaty
ślusarskie
i
elektrotech-
niczne

DOSTAWA

wszakięgo rodzaju

Dynamo-maszyn i motorów
elektrycznych

Przyrządów i aparatów mierniczych
Wszelkich materiałów instalacyjnych
Oświetleń elektrycznych stylowych i po-
jedyńczych

SPECJALNOŚĆ: Szczotki węglowe

Reprezentacja najpoważniejszych firm i fabryk krajowych i zagranicznych

1797

Jeszcze pozostała niewielka ilość fachowych
Kalendarzy „Rynku Metalowego i Maszynowego“ na r. 1926

które, póki zapas starczy, oddajemy po cenie
10.— złotych franko z przesyłką pocztową.

Radjo - Stacje

odbiorcze buduje

Landw. Zentral-Genossenschaft

Sp. z ogr. odp.

Poznań

Reprodukcje w „Raiffeisenhaus“

461

Zatwierdzone przez Ministerjum
— Spraw Wewnętrznych —

Biuro Reklamowe

STEFANA GRABOWSKIEGO

w WILNIE, Mickiewicza róg Garbarskiej nr. 1 - Tel. 82

Przyjmuje ogłoszenia do wszystkich bez wyjątku pism, wychodzących w Wilnie i w całej Rzplitej Polskiej.

437

WARUNKI NAJBARDZIEJ DOGODNE.

OBRABIARKI DO DRZEWA
WSZELKIEGO RODZAJU
WŁASNEJ KONSTRUKCJI
DOSTARCZA
HERKULES:GNIEZNO

NAJDOGODNIEJSZE WARUNKI
SPŁAT RATAMI

NA ŻYCZENIE WYSYŁAMY INŻYNIERÓW
I KOSZTORYSY BEZPŁATNIE

ADRES TELEGRAFICZNY:

HERKULES GNIEZNO

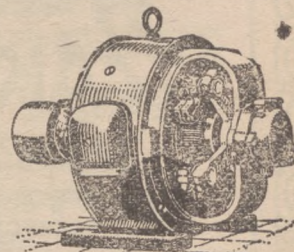
TELEFON 26

1959

Nowo nawijanie
elektromotorów
i dynamomaszyn

Dorabianie nowych
kołektorów

Reparacje aparatów
elektr. i rozruszników
wykonuje szybko i tanio

Stefan Jagodziński

PRZEDSIĘBIORSTWO ELEKTROMECHANICZNE
Poznań, ul. Dąbrowskiego nr. 83

2078

Centrala Budowy Telefonów

Idaszak i Walczak

Tel. 1459.

Poznań - Plac Świętokrzyski nr. 4

Tel. 1459.

Nowoczesne urządzenia telefoniczne

pół i pełnoautomatyczne do komunikacji domowej i pocztowej

Urządzenia sygnalizacyjne wszelkiego rodzaju

Sprzedaż wszelkich przyborów i części
dla telefonów i dzwonek

2215

RADJO!

Aparaty 4 lampowe jak i głośniki
najlepszej jakości!

Wszelkie części dla amatorów po niskich cenach

ELEKTRO- i RADJOTECHNIKA

BEZPŁATNY DODATEK DO NR. 15 „RYNKU METALOWEGO I MASZYNOWEGO“

Przemysł elektrotechniczny wobec rokowań handlowych polsko-niemieckich.

Nasz stosunkowo młody jeszcze, lecz rwący się do rozpędu przemysł elektrotechniczny, który w ostatnich zwłaszcza kilku latach wykazał tyle żywotności i inicjatywy, zabiega ze słuszną o słumienie w zarodku, daleko sięgających żądań niemieckich z okazji toczących się rokowań o traktat handlowy z Polską. Jak wiadomo Niemcy, w chęci ułatwienia ekspansji swemu potężnemu przemysłowi i w zamiarze intensywnego eksploataowania rynku polskiego, żądają znacznych ustępstw i ulg wwozowych również dla wyrobów dziedziny elektrotechnicznej. Z tej więc przyczyny Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich w Warszawie przejmując obronę polskiej wytwórczości elektrotechnicznej, solidarnie z wystąpieniem kół przemysłowych wystosowało do Ministra Robót Publicznych następujący memoriał:

Do

MINISTRA ROBÓT PUBLICZNYCH

Wydział Elektryczny

w miejscu.

Na skutek odezwy Ministerstwa Przemysłu i Handlu z dnia 5 lutego r. b., za Nr. PW. 356 w sprawie wyrażenia opinii o żądanych przez Niemcy zniżkach celnych przy rokowaniach w sprawie zawarcia traktatu handlowego, Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich w związku z wystąpieniem Polskiego Związku Przedsiębiorstw Elektrotechnicznych ze swej strony ma zaszczyt zwrócić się z następującym memoriałem.

Wszystkie bez wyjątku pozycje taryfy celnej, dotyczące przemysłu elektrotechnicznego, a więc:

- Poz. 149. p. 7. a. do c. — żyrandole elektryczne,
- „ 149. p. 10. a. do d. — żyrandole elektryczne,
- „ 156. p. 11. II. — dyble,
- „ 156. p. 1. — przewodniki i kable,
- „ 167. p. 38. a. do c. — maszyny elektryczne,
- „ 167. p. 40. a., b. — akumulatory,
- „ 169. p. 17. b. — grzejniki,
- „ 169. p. 18. — żelazka do prasowania,
- „ 169. p. 15. — aparaty elektryczne,
- „ 169. p. 20. — żarówki,
- „ 169. p. 22. a. do c. — rurki izolacyjne, materiały instalacyjne, ogniwa,
- „ 169. p. 23. a. do c. — aparaty telefoniczne,

są zaatakowane w jednakowy sposób, a mianowicie żądaniem 90% zniżki obecnych stawek celnych. — Natomiast surowce i półfabrykaty, potrzebne dla naszej wytwórczości, nie są wcale w propozycjach niemieckich zaczeponie.

Jeżeli się weźmie pod uwagę obecny stan ochrony celnej, która wynosi dla artykułów elektrotechnicznych przeciętnie 50 proc. ad valorem, to staje

się oczywiście, że przemysł elektrotechniczny krajowy jest tylko w słabym stopniu chroniony.

Wskutek większej wydajności pracy, taniości kredytu, słabszego obciążenia podatkowego — koszty produkcji w Niemczech są znacznie niższe, niż w Polsce.

Pozbawienie przemysłu elektrotechnicznego obecnej ochrony celnej spowodowałoby zamknięcie istniejących placówek, powstałych z wielkim trudem.

Można stwierdzić, że zapotrzebowanie maszyn elektrycznych na rynku krajowym wynosiło w 1925 r. około 2000 tonn z czego trzecia część była pokryta przez fabryki krajowe; zapotrzebowanie żarówek było w 60% pokryte przez miejscowe fabryki w ilości 300000 sztuk; fabryki rurek izolacyjnych pokryły całkowite zapotrzebowanie około 700 tonn; a więc te przemysły, które są jako tako chronione przez cło, mają szansę rozwoju w Polsce; nawet niedostatecznie chroniony przemysł kablówkowy pokrył około 50% zapotrzebowania.

Jeśli obrona kraju w czasie wojny ma się opierać na samowystarczalności, jeżeli stosowanie zdobyczy praktycznej elektrotechniki jest obecnie niezbędne również przy obronie Państwa podczas wojny, to, zdaniem Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, nie można dopuścić do zrujnowania z takim trudem powstałych krajowych wytwórni elektrotechnicznych.

Wobec tego, że w dniu 27. z. m. rozpoczęły się w Ministerstwie Przemysłu i Handlu debaty na temat zniżek celnych, zgłoszonych przez Niemcy przy rokowaniach o zawarciu umowy handlowej z Polską, Stowarzyszenie Elektrotechników Polskich uprzejmie prosi Ministerstwo Robót Publicznych o łaskawe poparcie w Ministerstwie Przemysłu i Handlu wysuniętych motywów w celu ochrony rodzimego przemysłu elektrotechnicznego.

prof. M. Pożaryski.

Prezes,

inż. W. Günther.

Sekretarz,

* * *

W łączności z tym memoriałem „Przegląd Elektrotechniczny“, oficjalny organ Stowarzyszenia Elektrotechników Polskich, zamieszcza z kół przemysłowych otrzymane uwagi, wyjaśniające na podstawie dowodnie stwierdzonych faktów, stan naszej samowystarczalności w dziedzinie elektrotechnictwa. Przytoczone punkty są następujące:

1. Ceny silników elektrycznych, wyrabianych przez nas są tylko o 15 do 20% droższe od cen niemieckich loco Niemcy, podczas gdy ceny głównych materiałów, używanych do wyrobu silników, są u nas znacznie droższe i tak: miedź jest o 30%

droższa, blachy „dynamowe“ o 40%, transformatorowe o 60% droższe, niż w Niemczech. Przy uwzględnieniu cła na miedź i blachy, ceny silników wyrabianych w kraju są nie wyższe, niż zagranicznych.

2. Silniki wyrobu krajowego nie tylko nie ustępują pod względem dobroci wyrobom zagranicznym, lecz w wielu wypadkach przewyższają je. Dowodem powyższego są dane, dotyczące się sprawności i współczynników mocy, oznaczone w najnowszym cenniku jednej z największych wytwórni niemieckich A. E. G., w którym np. silnik 8,5 KM na 1500 obrotów ma mieć $\cos \varphi = 0,82$, a sprawność 82, a silnik 11 KM na 1500 obrotów $\cos \varphi = 0,83$, a sprawność 0,83. Powyższe warunki w silnikach krajowych są znacznie korzystniejsze.

3. Ceny silników elektrycznych wyrobu krajowego są znacznie niższe od cen silników loco Niemcy z dodaniem cła, podczas, gdy ceny surowców i innych materiałów wyrabianych w kraju są równe cenie zagranicznej z dodaniem cła.

4. W roku obecnym wskutek wzmoczenia się ruchu elektryfikacyjnego, zapotrzebowanie maszyn elektrycznych może być silnie wzmózone, gdyż tylko elektrownie w Częstochowie, Kielcach, Radomiu i Poznaniu będą potrzebowały około 2000 silników i około 500 transformatorów, które mogą być całkowicie pokryte przez przemysł krajowy. Wobec

tego nasz przemysł elektryczny może liczyć na podwojenie lub potrojenie produkcji już w obecnym roku.

5. Przemysł elektrotechniczny wykazał w Polsce wiele żywotnych sił. Od czasu powstania, rozwój przemysłu jest stały i bardzo wydajny. Wobec wzrostu elektryfikacji przemysł elektryczny ma najlepsze widoki rozwoju.

6. Podczas, gdy wielki przemysł włókienniczy korzystał stale z wielkiego i drogiego poparcia skarbu państwa, nowopowstający przemysł elektryczny obywatel się niemal zupełnie bez jakiegokolwiek poparcia ze strony rządu.

7. Ochrona celna przemysłu elektrycznego nie będzie ciężarem dla innych gałęzi przemysłu, jest jednakże koniecznością wobec zakorzenionego wieloletnią reklamą mylnego zapatrywania, że maszyny niemieckie są lepsze od krajowych.

* * *

Uwagi powyższe charakteryzują wymownie pomysły rozwój krajowego naszego przemysłu elektrotechnicznego, będącego w całości kształcie naszego życia gospodarczego niezmiernie ważną gałęzią produkcyjną. Sądzić zatem należy, że władze nasze kompetentne wezmą pod głębszą rozwagę przytoczone motywy, oraz wysunięte postulaty i otoczą nasz młody przemysł elektrotechniczny należyta ochroną.

L. P.

Z łódzkiego „Radjoklubu“.

Na ostatniem zebraniu walnem, które odbyło się dnia 24 marca rb. nastąpiła reorganizacja klubu. Odtąd klub obejmuje pracę w dwóch kierunkach: 1) szerzenie świadomości technicznych wśród członków za pomocą odczytów, prac laboratoryjnych itd., 2) popularyzacji radjofonji wśród szerszej publiczności. Członkowie radjoklubu korzystają z całego szeregu ułatwień, jak np. bezpłatnej poradni technicznej, rabatów przy zakupach części radjowych, i ładowaniu akumulatorów, czytelnia, biblioteki itd. — Pierwszy odczyt odbędzie się dnia 23 bm. w sali

Tow. Krajoznawczego, Aleje Kościuszki 21, o godz. 8 wiecz. na temat: „Współczesna radjofonja“. Prelegent: prezes radjoklubu inż. Czesław Dąbrowski. Odczyt będzie bogato ilustrowany przezroczami, demonstracjami aparatów odbiorczych najnowszych konstrukcyj. Poza tem zarząd organizuje wycieczkę do Warszawy, celem zwiedzenia wystawy radjotechnicznej i stacji nadawczej. Sekretariat klubu jest czynny w lokalu firmy „Elin“ Sp. Akc., Zielona 10, we wtorki i czwartki od godz. 7—8 wiecz., gdzie są udzielane wszelkie informacje i przyjmowane zapisy na członków klubu.

Telegrafon — nowe połączenie telefonu z fonografem.

Samoczynne utrwalanie rozmów na walcach z błyskawiczną szybkością.

Od wielu lat technika elektryczna bez skutku starała się połączyć telefon z fonografem. Utrwalenie mowy stało się nagłą potrzebą czasu, a przysłowie starorzymskie: „słowa ulatują — pismo zostaje“¹⁾ i wynikające stąd wątpliwości pobudzały do dalszych badań.

Wymogi czasu, wielokrotnie dowiodły, że rozmowy i odpowiedzi powinny być utrwalone.

Wielki przemysłowiec, nowoczesny dyplomata, któremu ze względu na drażliwość, nie wypada być natarczywym — może obecnie temu łatwo zapobiec.

Manipulacja nie jest złożona, i wymaga tylko kilkudniowej wprawy.

Obok dotychczasowego telefonu, a nawet w drugim pokoju ustawa się nowy aparat telegrafonu, który bez wiedzy rozmówcy utrwała jego odpowiedź.

Aparat składa się ze skrzynki, którą podtrzymują koziółki — a w niej mieszczą się na malutkich saneczkach przyrządy, walec i mechanizm piszący i słuchowy, z nakryciem zabezpieczającym od kurzu i użycia aparatu bez zezwolenia. Na czołowej ścianie umieszczony jest hebel rozporządzalny, z napisami wskazującymi poszczególne możliwości użycia aparatu.

Połączenie z telefonem wprowadza się przez kontakt z dwużyłastym przewodnikiem elektrycznym — co trwa kilka minut. Siła głosu rozmowy w telefonie może być wzmocniona przez połączenie z dodatkowym specjalnym przewodnikiem, który prócz tego łączy się z aparatem do pisania. Przez wzmoczone wahanie fal elektrycznych, zamienia się na mechaniczne i przenosi na walec woskowy, na którym utrwała się każdy głos rozmówcy.

Po nastawieniu hebla na miejsce wskazówki „pisać“, walec uruchomia się, a przy przedstawieniu

¹⁾ Verba volant — scripta manent.

na sygnał „koniec“ zatrzymuje się, a telegrafon samorzutnie się odłącza.

O ile przyjmujący rozmowę, chce powtórnie usłyszeć tekst tejże, przesuwa saneczki na linię początkową, nastawia hebel na „słyszeć powtórnie“ i po przyłożeniu słuchawki do ucha, może bez przeszkody usłyszeć całą rozmowę. Poza tem może telegrafon przez połączenie z mikrofonem służyć do dyktanda. Mikrofon ustawia się na stoliku, rozmówca staje przed nim, łączy z dodatkowym aparacikiem — każde słowo odbija się na walec a przyrząd powtórzy dyktat.

Tuby, lejki i przrzędy inne są zupełnie niepotrzebne. W lokalach o akustycznej przestrzeni można jednocześnie nadawać i kopjować kilka dyktatów kilkakrotnie. W poufnych sprawach, przez wyłączenie, możliwe jest zachowanie w tajemnicy rozmowy podanej — ale może być dla nadawcy

zawsze powtórzona. Wymiana walców jest tylko możliwa przy nastawieniu hebla na sygnał „koniec“ — zdjęcie walców jest tak uproszczone, że bez dotknięcia powierzchni mogą być zdjęte i przechowane w specjalnych rurkach archiwum. Po zeszlifowaniu kresek, walec może być na nowo użyty do osmdziesięciu razy.

Telegrafon umożliwia też rozmowę z kilku osobami jednocześnie, przez połączenie centrali ze sterem małego aparaciku i naciśnięcie na wystające kolejno numerowane guziki, których jest pięć. — O ileby który z tych aparatów był zajęty, na szkiełku wyskakuje biały krzyżyk ostrzegawczy.

Po połączeniu telegrafonu z innymi aparatami, o których wyżej wspomnieliśmy, każdą rozmowę poprzedza głośny dzwonek, zawiadamiający o rozpoczętej rozmowie i potwierdzający, że połączenie jest w porządku.

S. Kr.

Kongres Międzynarodowej Komisji Elektrotechnicznej.

Wyżej wspomniany kongres odbędzie się w Nowym Jorku w czasie od 13—22 kwietnia r. Dnia 21 kwietnia odbędzie się zebranie plenarne Komisji piątej z rządu (Londyn 1908, Turyn 1911, Berlin 1913, Londyn 1919), na którym będzie reprezentowana poraz pierwszy Polska, należąca dopiero od 1924 r. do Komisji. Wystąpią tam również i Niemcy, które dopiero w ubiegłym roku zostały ponownie dopuszczone do prac CEI. Na tem zebraniu przyjęty zostanie cały szereg norm i przepisów międzynarodowych, opracowanych w międzyczasie. Główną część prac Kongresu obejmą zebrania komitetów technicznych, które uzgodniają propozycje różnych krajów i przygotowują ostateczny projekt przepisów i uchwał. Prace komitetów technicznych odbywać się będą na podstawie opinii i wniosków poszczególnych komitetów krajowych. Polski Komitet Elektrotechniczny przygotował następujące sprawy: projekt własny symboli graficznych telegrafii i radjotechniki, oraz opinie o przepisach na maszyny elektryczne dużej mocy (ponad 750 KVA i 500 V), o przepisach na linie wysokiego napięcia, o przepisach na silniki, o napięciach normalnych, oraz o olejach izolacyjnych. Dotyczące prace zo-

stały przesłane (w języku francuskim) do wszystkich komitetów krajowych C. E. I.

Po kongresie organizuje komitet Stanów Zjednoczonych podróż naukową przez Waszyngton, Filadelfję, Baltimore, Pittsburg, Chicago, Detroit, Niagara, Toronto, Montreal, Schenectady (razem około 4000 km.).

Równocześnie z kongresem CEI. odbędzie się również w Nowym Jorku organizacyjny zjazd Międzynarodowej Komisji Normalizacyjnej, która się utworzyła na wzór CEI., przyjmując jej zasady organizacji i metody pracy. Komisja ta koordynować będzie wszystkie prace normalizacyjne (z wyjątkiem tych elektrotechnicznych, które podpadają kompetencji CEI., prowadzone dotychczas przez pośrednie porozumienie się krajowych komitetów normalizacyjnych. Między obu komisjami istnieje ścisłe porozumienie i harmonja.

Z ramienia Polskiego Komitetu Elektrotechnicznego wyjeżdża na kongres prof. K. Drewnowski, sekretarz generalny Komitetu i członek Rady CEI. Polski Komitet Normalizacyjny będą reprezentować prof. A. Rogiński i inż. P. Drzewiecki.

◆ Drobne wiadomości ◆

Pan premier Skrzyński przemówi przez mikrofon.

Uroczyste otwarcie radiostacji warszawskiej ustalono nieodwołalnie na dzień 18-go kwietnia b. r. Uroczystość powstania w Polsce właściwej radjofonji uświetni swą obecnością p. prezes rady ministrów i minister spraw zagranicznych Aleksander Skrzyński. Przemówi on przed mikrofonem nie tylko do nas, gdyż zamierzonym jest także wygłoszenie przemówienia w językach francuskim i angielskim dla zagranicy.

Radjo na usługach lekarzy.

Zarząd Towarzystwa „Polskie Radjo“ postanowił w niedalekiej przyszłości wydelegować pełnomocnika swego do pertraktacji z naukowcami i korporacyjnymi zrzeszeniami lekarzy. Celem pertraktacji tych, ma być wprowadzenie natychmiast 6 kłw-owej radiostacji, specjalnej audycji z zakresu medycyny dla lekarzy-radjoabonentów. Periodycznie w określonych godzinach specjaliści informować będą przez radjo o postępach wiedzy w rozmaitych gałęziach medycyny. W ten sposób lekarze, a zwłaszcza ci, którzy mieszkają na prowincji, zyskają możliwość prowadzenia dalszych studjów.

Oprócz tego „Polskie Radjo“ stara się urządzić w ten sposób, ażeby już przy najbliższych zjazdach i konferencjach lekarzy, obradom ich mogli przez radjo przysłuchiwać się i ci lekarze z Warszawy i prowincji, którzy w zjeździe udziału brać nie mogli.

Przedstawicielstwo.

Firma Polskie „Towarzystwo Radjotechniczne P. T. R., Sp. Akc.“, Wydział Sprzedaży w Warszawie, poszukuje przedstawiciela na Wielkopolskę, na instalacje radjofoniczne-odbiornicze.

Zainteresowani zechcą nadsyłać swe wnioski z podaniem referencyj i gwarancji do Izby przemysłowo-handlowej w Poznaniu.

Głośniki na dworcu wrocławskim.

W głównym hallu dworca wrocławskiego urządzi się od kilku dni próby głośnikiem firmy Siemens et Halske. Próby te mają na celu zorganizowanie zawiadamiania publiczności o przyjeździe i odjeździe pociągów, narazie jednak wykazują liczne trudności techniczne.

Uruchomienie nowych stacyj w Paryżu.

Jak nam donosi nasz korespondent w najbliższej przyszłości zostaną uruchomione w Paryżu dwie nowe stacje radjofoniczne, które będą pracowały na falach 300 — i 400 metrów,

Programy stacji nadawczych

Berlin, długość fali 504 i 571.

Program codzienny.

- Godz. 10.10 przed poł.: Podanie wiadomości o cenach detalicznych artykułów pierwszej potrzeby.
 Godz. 10.15: Najnowsze wiadomości. Meteorologia.
 Godz. 11—12.50 po poł.: Koncert poranny.
 Godz. 12.20: Krótkie sprawozdanie giełdy berlińskiej.
 Godz. 12.55: Sygnał czasu ze stacji w Nauen.
 Godz. 1.15: Najnowsze wiadomości. Meteorologia.
 Godz. 2.20: Sprawozdanie z giełdy berlińskiej.
 Godz. 3.10: Giełda płodów rolniczych. — Sygnał czasu.
 Godz. 3.30—4.25: Koncert gramofonowy.
 Godz. 4.30—6.00: Koncert popołudniowy.
 Godz. 6.20: Wskazówki dla pań domu (także w niedzielę).
 Godz. 7.00—8.30 wiecz.: Odczyty.
 Godz. 8.30: Różne reprodukcje wieczorne, poczem najnowsze wiadomości z dnia, sygnał czasu, meteorologia, wiadomości sportowe, teatr, służba filmowa.
 Godz. 10.30—12.00 w nocy: Muzyka do tańca.

Sroda, 14. kwietnia 1926.

- Godz. 3.30 po poł. Godzina dla młodzieży.
 Godz. 4.30: Koncert wokalny: Śpiew sopranistki Dory Bernstein-Börner, przy fortepianie Brunon Seidler-Winkler.
 Godz. 5.00—6.00: Koncert popołudniowy Berlińskiej orkiestry radiowej.
 Godz. 6.35—7.55: Odczyty i wykłady.
 Godz. 8.30: Tobiasz i jaskółka — komedijka szkolna.
 Godz. 10.30—12 wiecz.: Muzyka do tańca.

Czwartek, 15. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—6.00 po poł.: Koncert.
 Godz. 6.35: Odczyt prof. Jerzego Hauffstengla: „Wytwórczość i gospodarka krajowa“.
 Godz. 7.00: Odczyt tajn. rady regencyjnego Dr. Bumma: „Tydzień zdrowia w Rzeszy“.
 Godz. 7.30: Wykład pani Elzy Herzog na temat: „Jak ubiera się kobieta obywatelska“, kilka uwag i wskazówek na czasie.
 Godz. 8.30 wiecz.: „Katasrofa“ romans H. I. Gramatzkiego (ciąg dalszy).
 Godz. 9.00: Muzyka kameralna.
 Godz. 10.30—12.00: Muzyka do tańca.

Piątek, 16. kwietnia 1926.

- Godz. 4.10 po poł.: Dziesięć minut dla pań.
 Godz. 4.30—6.00: Koncert.
 Godz. 6.35—7.55: Odczyty i wykłady.
 Godz. 8.30: Koncert z współudziałem skrzypka profesora Gustawa Havemanna.
 Godz. 10.30—12.00 wiecz.: Muzyka do tańca.

Sobota, 17. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—6.00 po poł.: Koncert popołudniowy berlińskiej orkiestry radiowej.
 Godz. 6.35: Esperanto.
 Godz. 7.00—8.00 po poł.: Godzina odczytów i wykładów.
 Godz. 8.30: Wieczornica Marcella-Salzera, koncert wokально-instrumentalny.
 Godz. 10.30—12.00 wiecz.: Muzyka do tańca.

Wrocław, długość fali 418.

Program codzienny.

- Godz. 11.15 przed poł.: Wiadomości meteorologiczne.
 Godz. 12.30—2.45 po poł.: Koncert.
 Godz. 12.55: Sygnał czasu ze stacji Nauen.
 Godz. 1.25: Podanie czasu.
 Godz. 1.30: Wiadomości gospodarcze z Wrocławia.

Godz. 3.30 i 5.00: Ostatnie ceny produktów rolnych, najnowsze wiadomości.

- Godz. 5.00—6.00: Muzyka.
 Godz. 6.45: Wskazówki dla zakupu.
 Godz. 6.00—8.15: Odczyty.
 Godz. 8.15: Koncert, opery, operetki.
 Godz. 9.00: W łączności z przedstawieniem wieczornem najświeższe wiadomości z dnia, meteorologia, znak czasu, wiadomości sportowe.

Sroda, 14. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—6.00 po poł.: Koncert — marsze i wiałanka nowości muzycznych.
 Godz. 6.00: Z książek współczesnej literatury.
 Godz. 6.50—7.20: Rada Dr. Jerzy Schoenfeld, odczyt na temat: Ojczyzna i obyczaje.
 Godz. 7.20—7.45: Odczyt sekretarza Związkowego Alfreda Peikerta, sen., na temat: „Z przepisów ubezpieczenia od inwalidztwa i nieszczęśliwych wypadków“.
 Godz. 8.00: Tobiasz i jaskółka — wodewil nadawany z Berlina.
 Godz. 9.50: Dziesięć minut esperanto.
 Godz. 10.30—12.00: Muzyka do tańca — nadawana z Berlina.

Czwartek, 15. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—6.00 po poł.: koncert popołudniowy orkiestry radiowej.
 Godz. 6.00: Godzina z literatury, humoru dla młodzieży.
 Godz. 7.00—7.30: Poezja Śląska z okresu barokowego, odczyt Will-Eryka Penckerta.
 Godz. 7.30—8.15: Kurs polskiego.
 Godz. 8.25: Z śląskiego okresu barokowego — wieczornica wokально-instrumentalna.

Piątek, 16. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—6.00 po poł.: Uwertury, odtworzone przez orkiestrę radiową.
 Godz. 6.00: Godzina Śląskiego Związku gospodyń domowych i sprawozdanie z egzaminu gospodarstwa domowego.
 Godz. 7.00—7.30: Odczyt kapelmistrza Hermanna Behra na temat: „Instrumenty nowoczesnego zespołu orkiestralnego“.
 Godz. 7.30—8.00: Rzeczywista historia stołecznego miasta Wrocławia — opowiada Eryk Landsberg.
 Godz. 8.25: Koncert symfoniczny.

Sobota, 17. kwietnia 1926.

- Godz. 3.50—4.30 po poł.: Godzina z książkami — referent Will-Eryk Penckert.
 Godz. 4.30—6.00: Koncert orkiestry radiowej.
 Godz. 6.00—6.30: Gra w szachy.
 Godz. 7.00—7.45: Kurs pisowni stenograficznej, dla początkujących.
 Godz. 8.25: „Młody ojezulek“ operetka w jednym akcie, Aleksandra Engla i Augusta Neidhardta. — W połączeniu z tem wieczór waley Jana Straussa.

Wiedeń, długość fali 531 i 582,5.

Program codzienny.

- Godz. 9.00 przed poł.: Sprawozdanie targowe.
 Godz. 1.10 po poł.: Sygnał czasu.
 Godz. 1.15: Wiadomości meteorologiczne.
 Godz. 4.00: Wiadomości giełdowe.
 Godz. 4.10: Koncert popołudniowy.
 Godz. 7.00: Podanie cen giełdowych, meteorologia.
 Godz. 7.50 lub 8.05: Podanie czasu, najnowsze wiadomości, meteorologia.

Środa, 14. kwietnia 1926.

- Godz. 4.15 po poł.: Koncert popołudniowy.
 Godz. 5.50: Przesł. wicekanclerz Walter Breisky — odczyt na temat: „Szkoły austriackie.”
 Godz. 6.25—7.00: Dalsze odczyty i wykłady.
 Godz. 8.00: Pieśni Wiedeńskie — Wieczór kompozytorów.

Czwartek, 15. kwietnia 1926.

- Godz. 11.00 przed poł.: Koncert przedpołudniowy.
 Godz. 4.15 po poł.: Koncert popołudniowy.
 Godz. 5.15: Bajki dla wielkich i małych.
 Godz. 6.10: Sprawozdania z teatrów związkowych.
 Godz. 6.25: Prof. uniw. Dr. Jan Molisch — odczyt na temat: „Goethe, jako znawca historii naturalnej.”
 Godz. 7.30: Koncert orkiestry symfonicznej.
 Godz. 9.20: Produkcje kwartetu artystycznego.

Piątek, 16. kwietnia 1926.

- Godz. 4.15 po poł.: Koncert popołudniowy.
 Godz. 6.10: Tygodniowe sprawozdanie ze sportu i ruchu obcoprzyjezdnych.
 Godz. 6.25 po poł.: Ludwik Hesshaimer — odczyt: „Zbieranie znaczków pocztowych a m'odzie.”
 Godz. 7.00: Nadawania z wiedeńskiej opery państwowej.

Sobota, 17. kwietnia 1926.

- Godz. 4.15 po poł.: Koncert wokally-instrumentalny z współudziałem śpiewaczki Heleny Harnad.
 Godz. 6.00 po poł.: Wieczornica Anastazjusza Grüna. Z jego twórczego życia poetyckiego.
 Godz. 8.00: „Wesoła wdówka” — operetka w trzech akt. — W połączeniu z tem wesoła muzyka wieczorna.

Zurych, długość fali 513**Program codzienny.**

- Godz. 12.00 w poł.: Wiadomości meteorologiczne.
 Godz. 12.55 po poł.: Podanie czasu przez stację w Nauen.
 Godz. 1.00: Wiadomości meteorologiczne, wiadomości z dnia, sprawozdanie giełdowe, kursy dewiz szwajcarskich.
 Godz. 3.00: Koncert.
 Godz. 4.00: Koncert orkiestry jazzbandowej.
 Godz. 6.50: Wiadomości meteorologiczne, wiadomości z dn. sprawozdania gospodarcze.
 Godz. 9.50: Wiadomości z dnia.

Środa, 14. kwietnia 1926.

- Godz. 5.30 po poł.: Urywki z książek, odczyta Paul Altheer.
 Godz. 6.15: Godzina dla dziewcząt.
 Godz. 8.15: Wieczornica ze śpiewami i występami muzyczn.

Czwartek, 15. kwietnia 1926.

- Godz. 8.15 po poł.: Kurs angielskiego.
 Godz. 8.30: Rozwój arji operowych Mozarta — koncert wokally-instrumentalny.

Piątek, 16. kwietnia 1926.

- Godz. 5.30: Przegląd książek.
 Godz. 6.15: Godzina bajek dla dzieci.
 Godz. 8.30: Koncert wieczorny.

Sobota, 17. kwietnia 1926.

- Godz. 6.15 po poł.: Koncert na ustnych harmonijkach.
 Godz. 8.30: „Eliland” śpiew solowy — w połączeniu z tem dalszy koncert wokally-instrumentalny.

Praga, długość fali 495,8.**Program codzienny.**

- Godz. 11.00 przed poł.: Wiadomości gospodarcze na fali 368.
 Godz. 2.00 po poł.: Wiadomości giełdowe.
 Godz. 4.30—5.30: Koncert.
 Godz. 5.45: Wiadomości giełdowe.
 Godz. 6.15: Wiadomości gospodarcze na fali 368.
 Godz. 8.00: Meteorologia, poczem w związku z przedstawieniem wieczornem — najnowsze wiadomości, teatr, sport.

Środa, 14. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—5.30: Koncert popołudniowy.
 Godz. 5.30: Bajki dla dzieci.
 Godz. 7.00: Reprodukce niemieckie.
 Godz. 7.30: Koncert Praskiego Tow. Śpiewu Smetana.
 Godz. 8.30 wiecz.: Recytacje.
 Godz. 8.45: Koncert wieczorny.

Czwartek, 15. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—5.30 po poł.: Koncert popołudniowy.
 Godz. 6.00: Reprodukce niemieckie.
 Godz. 7.15: Kurs francuskiego.

Rzym, długość fali 425.**Program codzienny.**

- Godz. 1.00—2.00 po poł.: Wiadomości urzędowe.
 Godz. 2.00—3.00: Koncert orkiestry Algebro Pallazzo.
 Godz. 5.00: Najnowsze wiadomości, giełda.

Piątek, 16. kwietnia 1926.

- Godz. 8.02 wiecz.: Koncert orkiestry radjowej.
 Godz. 4.30—5.30 po poł.: Koncert popołudniowy.
 Godz. 5.30: Godzina dla dziatwy.
 Godz. 6.45: Odczyt w języku czeskim.
 Godz. 7.00: Reprodukce niemieckie.
 Godz. 7.30: Koncert nadawany z praskiego gmachu sejmowego.

Sobota, 17. kwietnia 1926.

- Godz. 4.30—5.30 po poł.: Koncert popołudniowy.
 Godz. 5.00: Reprodukce niemieckie.
 Godz. 6.30: Popisy teatru marionetek.
 Godz. 8.02 wiecz.: Koncert nadawany z wielkiej sali radjostacji w Weinbergu, urządzony przez Tow. śpiewu Lumir, pieśni słowackie na chór mieszany.

Londyn, długość fali 365**Program codzienny.**

- Godz. 2.00—3.00 po poł.: Znak czasu z Greenwich, poczem koncert.
 Godz. 5.00: Znak czasu z Greenwich. — Wykład.
 Godz. 5.15: Koncert.
 Godz. 6.15: Godzina dla dzieci — muzyka i bajki.
 Godz. 7.00: Muzyka do tańca.
 Godz. 8.00: Znak czasu z Big Ben, meteorologia, najnowsze wiadomości, wykłady.
 Godz. 11.00: Znak czasu z Greenwich, meteorologia, najnowsze wiadomości.

Środa, 14. kwietnia 1926.

- Godz. 8.30 wiecz.: Koncert orkiestry królewskiej marynarki.
 Godz. 9.30 wiecz.: Trzeci wieczór utworów Heydn'a.
 Godz. 9.00: Muzyka do tańca.
 Godz. 11.30—12.00: „Biedny bogacz” przedstawienie teatralne.

Czwartek, 15. kwietnia 1926.

- Godz. 8.25 wiecz.: Czwarty wieczór utworów Heydn'a.
 Godz. 9.00: Koncert.
 Godz. 10.00: Przemowy i muzyka.
 Godz. 11.30—1.00: Muzyka do tańca.

Piątek, 16. kwietnia 1926.

- Godz. 8.25 wiecz.: Piąty wieczór utworów Heydn'a.
 Godz. 9.00: „Traviatta” Verdiego z współudziałem chóru i orkiestry radjowej.
 Godz. 11.30—1.00 wiecz.: Muzyka do tańca.

Sobota, 17. kwietnia 1926.

- Godz. 8.25 wiecz.: Szósty wieczór utworów Heydn'a.
 Godz. 9.00: Program różnaitości.
 Godz. 10.00: Nowa rewja tygodniowa.
 Godz. 11.30—1.00: Muzyka do tańca.

Masielnice Wielkopolskie.

Na drodze ku samostarczalności, przemysł metalurgiczny i budowy maszyn wykazał w ostatnich latach pod względem rozwoju konstruktywnego najwięcej postępu, podejmując fabrykację coraz to nowych maszyn i narzędzi, dotychczas w kraju nie wytwarzanych. Dla poparcia twierdzenia naszego mamy znów do zanotowania nowy fakt. Otóż właściciele fabryki Bracia Rutkowsy w Jarocinie w Woj. Wielkopolskiej pod firmą Fabryka Masielnic, rozpoczęli, zdaje się, jako pierwsi w kraju produkcję masielnic, dając im nazwę „masielnice wielkopolskie”. Dotychczas, co w artykule tym znajdowało się na rynku naszym, to wyroby obcokrajowe, przeważnie zaś niemieckie, obecnie jednak, dzięki inicjatywie pp. Braci Rutkowskich zależność ta znacznie się zmniejszy, o ile nie zniknie zupełnie. Masielnice wielkopolskie o beczkach dębowych, wyróżniają się wykonaniem pierwszorzędem i precyzyjnym, dalej nadzwyczaj lekkim biegiem i najłatwiejszą obsługą, a ich cena konkuruje z podobnymi fabrykatami zagranicznymi. Podając powyższe do wiadomości pp. interesentów, wyrażamy nadzieję, że „masielnica wielkopolska” znajdzie niebawem szeroki zbyt i zastosowanie w gospodarstwie rolnem i polskim przemyśle nabiałowym. — p —

„Hurt Polski” — Poznań, Wrocławska 37.

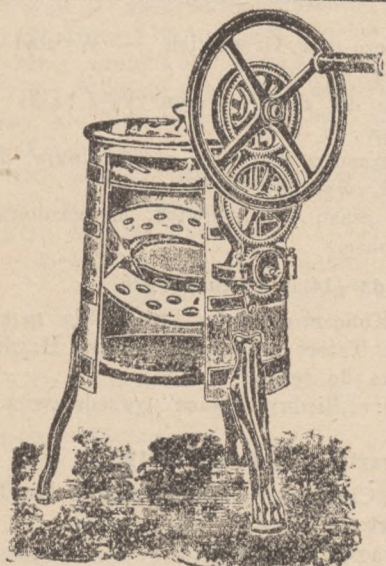
Narzędzia wszelkiego gatunku dla potrzeb przemysłu i rzemiosła, dalej śruby różnych wymiarów, nity, nakrętki, również metale dostarcza dla zakładów przemysłowych, oraz detalicznych handli żelaza i narzędzi firma „Hurt Polski”, będąca w Poznaniu jedną z najważniejszych tu na miejscu placówek swego zakresu. — Jako specjalność poleca kilofy własnego wyrobu, oraz nasadki kominowe systemu John'a. Interesentom, zwracając uwagę na ogłoszenie firmy „Hurt Polski”, ukazujące się stale w piśmie naszym, polecamy ją zarazem usilnie poparcium, na co sprężystością i sumiennością w zafatwianiu zleceń, w zupełności zasługuje. — o —

Fabryka Marjan Rzewuski i S-ka Warszawa, Ordynacka nr. 7.

Podane w nagłówku przedsiębiorstwo produkcyjne, specjalizując się w trzech kierunkach wytwarza: 1) maszyny ręczne do wyrobów z piasku i cementu jak: dachówek, pustaków, cegieł, rur, płyt chodnikowych, słupów na ogrodzenia, żłobów itp., 2) w drugim oddziale budują maszyny i to: betoniarki, windy budowlane, paternostry, wapniarki, taczki żelazne, maszyny do wyrobu elementów, oraz stropów żelbetowych, 3) następny i trzeci oddział buduje narzędzia dla straży pożarnych jak kompletne sikawki i beczkowsy żelazne. Fabrykaty firmy Rzewuski i S-ka budowane serjami i masowo, wyróżniają się pierwszorzędem jakościowo wykonaniem, a pozatem nisko kalkulowane ceny, oraz dogodne warunki regulacji stawiają przedsiębiorstwo to w rzędzie najzdolniejszych placówek pod względem konkurencyjnym. Z tej to przyczyny fabrykę Rzewuski i S-ka polecić możemy szczerze uwadze i poparcium pp. interesentów. — o —

Krajowa produkcja narzędzi.

Pod względem narzędziarstwa, o ile chodzi o wytwórczość seryjną i masową, mamy wiele jeszcze do zdziałania. Z zadowoleniem więc notujemy, że w województwie lubelskim w mieście Chełmie, wytwórnia firmy I. B. Mazurkiewicz i J. Białowąs zajmuje się wyłącznie produkcją wszelkich narzędzi rzemieślniczych. Magazyny fabryczne zaopatrzone są stale w obfity wybór własnego wyrobu imadeł stalowych i innych gatunków, imadełek zegarmistrzowskich, różnych kluczy francuskich, szwedzkich, cęgów, winkli, cyrkli, cęgów do rur, imadeł do rur, śrubokrętów itd. Narzędzia te, wykonane bardzo precyzyjnie i starannie z najlepszego materiału surowcowego, dorównują pod każdym względem podobnym fabrykatom obcokrajowym a co najważniejsze, są tańszymi od zagranicznych wyrobów. Interesentom polecając to przedsiębiorstwo poparcium, zwracamy uwagę na ogłoszenie zamieszczone w dzisiejszym numerze pisma naszego. — o —

MASIELNICE WIELKOPOLSKIE

Nadzwyczaj lekki bieg!
Najłatwiejsza obsługa!
Wygodne czyszczenie!
Najprędsze zmaślanie!

Wykonane z najlepszego materiału. — Beczki dębowe.
Pierwszorzędne precyzyjne wykonanie.

Bracia Rutkowsy • Fabryka Masielnic
Jarocin, (Wielkopolska) Krakowska 40